

שלטון וכוח

העשרה מס' 1: טעימה מהגות מדינית – מה מקור הכוח של המנהיג

העשרה מס' 2: אומנות פוליטית

העשרה מס' 3: מנהיגות והיבריס

העשרה מס' 4: מה עושה הכוח למוח

מחשבה אחרת על ההיבריס- טעימה ספרותית

"החכמים מושכים ידיהם מהנהגת העולם מפני שהם יודעים שיש חכמים מהם ורוצים שיתנהג העולם על ידי חכמים גמורים. בתוך כך, קופצים הטיפשים והרשעים ובאים ונוטלים את העולם לידיהם ומנהיגים את העולם כפי זדונם וכפי טיפשותם."

(ש"י עגנון, שירה)

שאלות למחשבה

- האמירה של עגנון באשר למנהיגים היא גורפת. האם אתם מסכימים עם אמירה זו? **מה לדעתכם גורם לאדם לרצות להנהיג את העולם?** האם אמירתו של עגנון תואמת את כל סוגי הממשל בכל עת?
- השוו בין ציטוט זה למשל יותם. מה דומה? מה שונה?

בשבח הגיבוי העצמי / ויסלבה שימבורסקה תרגום: רפי וייכרט

לאִיה אִין בְּמָה לְהֶאֱשִׁים אֶת עֲצָמָה.

פְּקוּקִים זָרִים לְדִידוֹ שֶׁל הַפְּנֵתֵר הַשָּׁחַר.

דָּג הַפִּירְנָהּהָה אֵינְנוּ מְטִיל סֶפֶק בְּצַדְקַת מַעֲשָׂיו.

הָאֶפְעָה מְשַׁבַּח אֶת עֲצָמוֹ בְּלֹא הַסְתַּיְגוּת.

לֹא קָיָם תָּן בְּעַל בְּקֶרֶת-עֲצָמִית.

הָאֶרְבֶּה, הַתִּנְיִן, הַשְּׁעָרוֹנִית, וְזָבוּב-הַסּוּסִים

חַיִּים אֶת חַיִּיהֶם וְשִׁמְחִים בָּהֶם.

לבא של לויטן האורקה שוקל מאה קילו

אך מבחינה אחרת הוא קל.

אין דבר חיתי

ממצפון נקי

על הכוב השלישי במערכת השמש.

שימבורסקה, בשיר פלאי של ממש, לוקחת את הקורא לסיור בעולם הטבע.

היא פותחת באגה, ציפור דורסת, לכאורה חיה אכזרית המשתמשת באלימות כדי להשיג את מזונה אך בעצם, זהו טבעה. באמירה על האיה - שימבורסקה אומרת משהו על האדם. בניגוד לאיה, שאין לה במה להאשים את עצמה, כי כאמור זהו אופייה וכך היא שורדת בעולם, הרי בני האדם נוהגים לעיתים באכזריות ולא דווקא ממניעי הישרדות. שימבורסקה מציגה לאורך השיר בעלי חיים אך למעשה מתייחסת לבני האדם, לאלה שמאשימים את עצמם, מפקפקים במעשיהם ומבקרים את עצמם.

בסיום השיר, בשימוש במושג "חייתי" שימבורסקה כבר לא רומזת. היא מצהירה בפני הקוראים שהמצפון הנקי הוא נחלתן של החיות, ולכן מי שצריך להאשים אותו ב"חייתיות" - הוא דווקא האדם עצמו.

וכיצד כל זה מתקשר למנהיגות ולהיבריס?

שימבורסקה חוקרת בשיר את התכונות האנושיות בכללן, שכולן מתקשרות באופן זה או אחר למנהיגות בכלל ולמנהיגות המיטבית (לדוגמה: הטלת ספק, ביקורת עצמית, וכמובן מצפון נקי) בפרט.

אפשר לבחון כל אחת מתכונות אלה ביחס למנהיג ספציפי.

למשל: דוד והתהליכים שהוא עובר הם דוגמה מצוינת למקרה מבחן, בעיקר לאור שורת הסיום של השיר.

דוגמה לשאלות מלוות לימוד:

קראו היטב את שלוש השורות הראשונות של השיר:

לֹאִיהַ אֵין בְּמָה לְהֶאֱשִׁים אֶת עַצְמָהּ.

פְּקוּקִים זָרִים לְדִידוֹ נֶשֶׁל הַפְּנֵתֵר הַשָּׁחַר.

דָּג הַפִּירְנָהּהָ אֵינְנוּ מְטִיל סִפְקָ בְּצִדְקַת מַעֲשָׂיו.

- מה בין אשמה, פקפוק והטלת ספק? חשבו על דוד המלך - האם לאורך חייו, ובעיקר סביב פרשת בת שבע, עבר את שלושת השלבים האלה? אולי עבר רק אחד מהם?
הֲאִפְעָה מְשַׁבַּח אֶת עַצְמוֹ בְּלֹא הַסְתִּיגוּת.
לא קִים תֵּן בְּעַל בִּקְרַת-עַצְמִית.
- הֲאֶרְבֶּה, הַתְּנִין, הַשְּׁעָרוֹנִית, וְזָבוּב-הַסּוּסִים
חַיִּים אֶת חַיִּיהֶם וְשִׁמְחִים בָּהֶם.
- באילו סיטואציות בחיים כדאי שהאדם ידע לשבח את עצמו, ומתי עדיף שאחרים יעשו זאת? תנו דוגמאות לכאן ולכאן מחייו של דוד המלך.
- האם לדעתכם שימבורסקה רואה בהיעדר ביקורת עצמית תכונה חיובית? האם לדעתכם תכונה זו חיובית או שלילית? האם דוד הפעיל באיזה שהוא שלב בחייו ביקורת עצמית? אם לא, מדוע לדעתכם בחר לפעול כך?